

Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole

UDK: 159.9:78-053.6
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 11. 06. 2012.

Davor Brđanović¹
Glazbena škola, Varaždin
davor.brđanovic@skole.hr

Sažetak

Odgoj glazbenog ukusa i usmjeravanje glazbenih preferencija prema kvalitetnoj glazbi važna je zadaća glazbenih škola.

Teorijski model glazbenih preferencija Alberta LeBlanca putem osam razina obrade ulaznih glazbenih informacija prikazuje hijerarhiju varijabli važnih za formiranje glazbene preferencije pojedinca. Polazeći od tog modela, ovo istraživanje daje neke odgovore na pitanja o glazbenim preferencijama učenika srednje glazbene škole obzirom na njihovu dob (razred koji polaze), rod, obrazovanje roditelja i mjesto stanovanja. Istražene su i razlike u glazbenim sklonostima između učenika prvih i četvrtih razreda srednje glazbene škole. U istraživanju je sudjelovalo 134 učenika srednjih glazbenih škola iz Bjelovara, Križevaca, Varaždina i Zagreba.

Dobiveni rezultati pokazuju kako su rock, pa zatim klasika i pop, omiljene glazbene vrste ispitanika. Učenici četvrtog razreda iskazali su značajniju preferenciju prema klasičnoj glazbi i glazbi drugih kultura, od učenika prvog razreda.

Ključne riječi: glazba, glazbena škola, glazbene preferencije, stavovi učenika

¹ Davor Brđanović je akademski muzičar i profesor klavira. Diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a trenutno studira na poslijediplomskom doktorskom studiju „Rani odgoj i obvezno obrazovanje“, na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Područje njegovog znanstvenog interesa su glazba i glazbena pedagogija.

Uvod

Od vremena prvobitne društvene zajednice pa sve do danas, glazba je neizostavan dio ljudske svakodnevice. Ona prati rad, ispunjava slobodno vrijeme, a i različiti obredi i svečanosti nezamislivi su bez glazbe. U antičkoj Grčkoj, primjerice, shvaćanje važnosti glazbe – uz tjelovježbu i matematiku, odražava filozofiju odgoja slobodnih građana starogrčkog društva i države (Andreis, 1975.). Glazba i u kasnoj antici ima svoje mjesto među općim vještinama koje mladi trebaju usvojiti i njima ovladati, kao životnim sposobnostima dostojnim slobodna čovjeka. Te su vještine: gramatika, retorika, dijalektika, aritmetika, geometrija, astronomija i muzika – bile definirane kao „sedam slobodnih vještina“, odnosno „septem artes liberales“ (Previšić, 2005.).

Glazbeno obrazovanje, poglavito obrazovanje profesionalnih glazbenika, u kasnijim je razdobljima bilo koncipirano kao učenje zanata. Mladi glazbeni „naučnici“ odlazili su uglednim „majstorima“ naučiti glazbeni zanat. Majstor – učitelj, prenosio je učenicima ne samo svoj način sviranja, već i svoje cjelokupno glazbeno znanje, pa je time iz generacije u generaciju prenošena glazbena tradicija. Takav je način glazbenog obrazovanja omogućavao postepene i logične promjene unutar glazbenih stilova (Harnoncourt, 2008.).

Tijekom Francuske revolucije ovaj model se mijenja, te se glazbeno obrazovanje sustavno organizira kroz instituciju – konzervatorij (Harnoncourt, 2008.), što je utjecalo i na druge zemlje, pa je u Europi kroz nekoliko desetljeća takav sustav glazbenog obrazovanja prevladao.

Premda je dvadeseto stoljeće donijelo promjene na različitim područjima, pa tako i na području glazbe i glazbenog obrazovanja, zbog čega su se glazbene vrste, stvaralaštvo i izvođenje glazbe trebali prilagoditi novim medijima i tehničkim mogućnostima glazbene produkcije i reprodukcije, glazbeno se obrazovanje i dalje uglavnom odvija u instituciji – prvenstveno školi, dok se s druge strane na satove privatne poduke može gledati kao na ostatak odnosa majstor – učenik.

Forma i razina kvalitete koja se danas očekuje od glazbenog djela i izvođača, najviše ovise o postojećem ukusu publike, odnosno o „ukusu koji tek treba usmjeriti i formirati“ (Brđanović, 2013., 92). I dok se osnovne i različite srednje škole glazbenom odgoju i glazbenoj umjetnosti, zbog malog broja sati predviđenog za tu nastavu, ne mogu posvetiti u dovoljnoj mjeri, glazbene škole, osim u obrazovanju glazbenika, imaju važnu ulogu i u odgoju glazbenog ukusa i usmjeravanju glazbenih preferencija prema kvalitetnoj glazbi.

Preferencija: definicija i teoretske postavke

Riječ *preferencija*, koja se često susreće u istraživanjima stavova o glazbi dolazi od lat. *praeferre* = prednjačiti, više cijiniti, davati prednost nekomu ili nečemu (Kla-ić, 1972.). Leksikon Leksikografskog zavoda pojam preferencije tumači kao davanje prednosti ili prvenstva, ukazivanje sklonosti (JLZ, 1974.), a *Rječnik stranih riječi* (Anić i Goldstein, 1999.), vrlo slično, kao davanje prednosti ili prvenstva, iskazivanje sklonosti. U engleskom jeziku, odakle je zapravo preuzeta, *preference* = prednost, prioritet, ono što se više voli – ona ima isto značenje. Zbog jezične ekonomije ili jezične lijenosti ta je riječ, kao i mnoge druge engleske riječi, postala popularna u upotrebi u hrvatskom jeziku, a u ovom će se radu osim nje, u istom značenju koristiti i riječ *sklonost*. Obje riječi smatraju se ovdje opisnicama u području stava prema glazbi, tj. glazbenog ukusa. I dok se pod pojmom ukusa razumijeva dugoročno ponašanje u vidu estetskog vrednovanja, koje je „svojevrсна ukupnost svih preferencija pojedinca“, na pojedinačne preferencije gleda se kao na izraz kratkoročnog sviđanja (Radoš, 2010., 305).

Teorijski model glazbenih preferencija Alberta LeBlanca putem osam razina obrade ulaznih glazbenih informacija prikazuje hijerarhiju varijabli važnih za formiranje glazbenih preferencija pojedinca. Varijable na nižim razinama (8.- 4. razina) nazivaju se varijablama utjecaja. Sastoje se od osobnih faktora: fizička osobina podražaja, složenost podražaja, referentno značenje podražaja, kvaliteta izvedbe, te kulturnih faktora: mediji, vršnjaci, obitelj, obrazovanje, slučajno uvjetovanje (8. razina), fizioloških uvjeta (7. razina), temeljne pažnje (6. razina), afektivnog stanja (5. razina) i osobina slušatelja: slušna osjetljivost, glazbena sposobnost, glazbena poduka, osobnost, rod, etnička pripadnost, socioekonomski status, sazrijevanje, pamćenje (4. razina). Varijable na višim razinama (3.- 1. razina), predstavljaju odgovor na varijable utjecaja, a uključuju procesuiranje u mozgu slušatelja (3. razina), odlučivanje o potrebi dodatnih iskustava za formiranje prosudbi: odluka o preferencijama, daljnja istraživanja podražaja i/ili okoline, ponovljeno slušanje, povećana pažnja (2. razina), te prihvaćanje ili odbacivanje informacije: odbacivanje, prihvaćanje, ponovljeni podražaj, povećana pozornost (LeBlanc, 1981.; Dobrota i Reić Ercegovac, 2009.; Reić Ercegovac i Dobrota, 2011.; Dobrota, 2012.).

Opisani model glazbenih preferencija pokazuje kako su sklonosti prema nekoj glazbenoj vrsti snažno određene međusobnim djelovanjem mnogih različitih čimbenika. O tome govori i teorija glazbenih preferencija Rentfrowa i Goslinga (2003.), koja ističe značaj osobina ličnosti, kognitivnih sposobnosti i samopoimanja u nastajanju glazbenih preferencija, pri čemu ne treba zanemariti niti ulogu masovnih medija, vršnjaka i kulture (Reić Ercegovac i Dobrota, 2011.).

Velik broj varijabli i njihovih sastavnica koje se mogu dovesti u vezu s preferencijama različitih glazbenih vrsta, razlog su što ovo područje još uvijek nije dovoljno istraženo (Dobrota 2012.), pa su pred istraživačima i dalje mnoga otvorena pitanja.

Dosadašnja istraživanja

Utjecaj glazbe vjerojatno je najviše prisutan kod mladih, naročito u razdoblju adolescencije, a da je u tom razdoblju iskazivanje stvarnih vlastitih stavova na velikoj kušnji, zbog želje za pripadanjem i prihvaćanjem od strane vršnjaka, potvrđuju i rezultati istraživanja u kojem se sličnost glazbenih preferencija pokazala kao značajan čimbenik u formiranju bliskih odnosa i prijateljstava kod adolescenata (Selfhout, Branje, Bogt i Meeus, 2009.).

U istraživanju Northa i Hargreavesa pokazalo se kako kod ispitanika predadolescentske i adolescentske dobi koji preferiraju pop ili rap glazbu, postoji tendencija da pozitivno vrednuju drugu, u ovom slučaju hipotetsku osobu istog glazbenog ukusa, a negativno, hipotetsku osobu različitog glazbenog ukusa (North i Hargreaves, 1999., prema North i Hargreaves, 2007.).

Na iskazivanje preferencija prema glazbi određen utjecaj ima i samopouzdanje, što je također posebno izraženo tijekom adolescencije, jer su tada ti, kao i svi ostali stavovi, podložni nekritičkom prilagođavanju stavovima koji prevladavaju u grupi (North, Hargreaves i O'Neill, 2000., prema Popović, 2006.).

Prilikom upoznavanja nove osobe, a to nije vezano samo za razdoblje adolescencije, jedno od pitanja koje se ubrzo postavlja jest ono o omiljenoj vrsti glazbe, pa tu glazba na određeni način postaje izvor informacija u formiranju stavova i mišljenja. Tako u svakodnevnoj komunikaciji glazbene preferencije pomažu ljudima u oblikovanju utisaka i donošenju sudova o drugim ljudima s kojima stupaju u kontakt i osiguravaju veliku količinu informacija o pojedincu (Renthrow i Gosling, 2003.), pa preko informacija o glazbenim preferencijama, glazba utječe na prilagodbu situacijama, te se može reći da istovremeno ima i direktan utjecaj na ljudsko ponašanje (Popović, 2006.).

Lamont i Webb (2010.) su u istraživanju provedenom na engleskom sveučilištu North West Midlands, na uzorku od devet ispitanika, utvrdili postojanje glazbe koja je ispitanicima omiljena kratko vrijeme – kratkoročni glazbeni favoriti i glazbe koja im je omiljena u dužem vremenskom periodu – dugoročni glazbeni favoriti. Čini se da kratkoročni favoriti ovise o trenutnom raspoloženju, željama i okolnostima, dok su dugoročni favoriti izraz snažnog utjecaja pozitivnih emocija, osobnih okolnosti, ponavljanja, osobnog izbora i njihovog pozitivnog učinka na raspoloženje.

Već spomenuti engleski znanstvenici North i Hargreaves su na uzorku od 2532 ispitanika prosječne starosti oko 36 godina potvrdili povezanost životnog stila i glaz-

benih preferencija. Odgovorima na pitanja iz 13 područja: opće informacije, broj i vrsta putovanja, odnosi s drugima, način života, financijske navike, obrazovanost, vrsta zaposlenja, zdravstveno stanje i navike, piće i pušenje, mediji, uvjerenja, kriminal i korištenje glazbe, ispitanici su definirali svoj životni stil, te su uočeni određeni odnosi između životnog stila i prethodno iskazanih glazbenih preferencija ispitanika. U složenoj interakciji mnogobrojnih faktora pokazalo se da glazbu veće umjetničke vrijednosti preferiraju ispitanici s pokazateljima karakteristika životnog stila više srednje i više klase, dok glazbu manje umjetničke vrijednosti preferiraju ispitanici s pokazateljima karakteristika životnog stila niže srednje i niže klase (North i Hargreaves, 2007.).

Iz rezultata Mayovog ispitivanja na uzorku od 577 učenika nižih razreda osnovnih škola iz Texasa, Missisipija i Kansasa vidljivo je, između ostalog, kako učenici većinom više vole trenutno popularnu glazbu – rock, country&western i lagani pop. Višim uzrastom ispitanika te su preferencije prema popularnim stilovima sve očitije. Klasična glazba, jazz, mjuzikl, muzika drugih kultura i druge glazbene vrste kod ispitanih učenika nisu popularne. Također se vidi kako su glazbene preferencije unutar vršnjačkih skupina većinom jednake, dok su se razlike pojavile u odnosu na rod ispitanika, jer djevojčice više vole „manje dinamičnu“ glazbu, dok dječaci nasuprot tome više vole „jače dinamičnu“ glazbu (May, 1985.).

Slične rezultate dalo je i istraživanje Dobrote i Ercegovac (2009.), na uzorku od 376 srednjoškolaca prvih i četvrtih razreda nekoliko splitskih gimnazija i strukovnih škola, gdje je uočeno kako su glazbene preferencije ispitanika bez obzira na njihovu dob, rod, školu, školski uspjeh i obrazovanje roditelja, najviše usmjerene prema popularnoj glazbi. Obzirom na rod, učenice su pokazale bolje poznavanje umjetničke glazbe i glazbe drugih kultura od učenika, dok su, obzirom na školski uspjeh, učenici boljeg školskog uspjeha iskazali veću sklonost umjetničkoj glazbi od učenika slabijeg školskog uspjeha (kod oba roda). Nadalje se pokazalo da su ispitanici čija oba roditelja imaju visok stupanj obrazovanja skloniji popularnoj glazbi, dok ispitanici čije majke imaju visok stupanj obrazovanja iskazuju veću sklonost prema umjetničkoj glazbi.

Utjecaj roda, dobi i mjesta stanovanja na stavove učenika prema glazbi i predmetu Glazbena kultura, istražile su Dobrota i Obradović (2012.), na uzorku od 145 osnovnoškolaca, učenika četvrtih i osmih razreda Splitsko-dalmatinske i Hercegovačko-neretvanske županije. U dijelu dobivenih rezultata koji se odnosi na glazbene preferencije vidljivo je kako klasičnu glazbu značajno više preferiraju djevojčice, te kako prema klasičnoj glazbi veću sklonost imaju mlađi učenici u odnosu na starije. Statistički je značajna i dobivena razlika u preferenciji prema klasičnoj glazbi

u korist učenika Hercegovačko-neretvanske županije koji su joj, prema dobivenim podacima, skloniji od učenika Splitsko-dalmatinske županije.

U istraživanju koje je provela Jasna Šulentić Begić (2009.), na uzorku od 37 učenika, viših, osmih razreda osječke osnovne škole *Franjo Krežma*, većina anketiranih učenika izrazila je pozitivan stav prema klasičnoj glazbi, premda ju ne slušaju u slobodno vrijeme. Ona zaključuje da je učenike na nastavi glazbe potrebno upoznati s klasičnom glazbom, pa će slušanje dopadljivih umjetničkih dijela privući djecu umjetničkoj glazbi jer – „Slušatelji ne mogu voljeti nešto što nemaju priliku upoznati. To vrijedi za svaku glazbu.“ (Supičić, 2006., 284, prema Šulentić Begić, 2009.).

S takvim se stavom slažu i Getz (1966.) i Bradley (1971.), koji su istražujući učinak višekratnog slušanja nekog djela, došli do zaključka kako je za upoznavanje određene skladbe i njezino memoriranje potrebno skladbu više puta poslušati, a češće slušanje nekog glazbenog djela dovodi do „privikavanja“, pa zatim i do pozitivnog stava prema djelu.

Stoga je glazbu važno u najvećoj mogućoj mjeri uključiti u dječju svakodnevicu i to u što ranijoj dobi, kako bi ju kroz igru, prije početka muziciranja i učenja njezinih intelektualnih aspekata, djeca dobro poznala i shvatila (Hawkes, 1991.).

Uloga škole u kreiranju glazbenih preferencija

Veliku ulogu u odgoju glazbenog ukusa i poticanju preferencija prema kvalitetnoj glazbi trebale bi imati općeobrazovne osnovne škole zato što ih, obzirom da su obavezne, pohađaju sva djeca. Glazbena nastava u tim školama trebala bi svoju pažnju usmjeravati razvoju kompetencije slušanja glazbe, jer doživljaj glazbenog djela čini osnovu za njegovo razumijevanje (Dobrota, 2002.).

Razvoj ovih kompetencija dobro opisuje američki psiholog Mihaly Csikszentmihalyi kroz tri faze:

- osjetno iskustvo – početna faza slušanja glazbe, koju čine ugodne reakcije na osobine zvuka
- analogno slušanje – buđenje osjećaja i zamišljenih prizora temeljenih na zvučnim obrascima
- analitičko slušanje – najsloženija faza slušanja glazbe, gdje se pažnja preusmjerava na strukturalne elemente glazbe, a tu je uključena i kritička evaluacija kvalitete djela, izvedbe djela i usporedbe s drugim djelima i izvedbama (Csikszentmihalyi, 2006., 210).

Uvođenjem „otvorenog“ modela nastave glazbe u hrvatske osnovne škole 2006. godine, slušanje i upoznavanje glazbe postalo je obavezan dio nastave i čini okvir unutar kojeg je učitelj samostalan raditi ono što misli da je najbolje za određenu sku-

pinu učenika (Rojko, 2009.). Modelom je predviđeno slušanje i upoznavanje umjetničke, narodne, popularne i jazz glazbe (Šulentć-Begić, 2009.), u namjeri oblikovanja glazbenog ukusa učenika putem formiranja preferencija prema toj glazbi.

No ako ni zbog čega drugog, a onda zbog malog broja sati predviđenog za nastavu glazbe, a za nju je u osnovnoj školi predviđen jedan sat tjedno, što dobro pokazuje širi društveni stav prema glazbi na koju se gleda kao na ugodnu, ali za budući život i zanimanje manje važnu stvar od drugih, potrebnijih i korisnijih stvari (Alač, 2011.) – posve je upitan bilo kakav ozbiljniji učinak ove nastave. Stoga se može reći kako je odgoj glazbenog ukusa i glazbenih preferencija djece osnovnoškolskog uzrasta u velikoj mjeri i dalje prepušten okolini, medijima i slučaju.

Osnovne glazbene škole trebale bi, osim pripreme glazbeno nadarenih pojedinaca za nastavak školovanja u srednjim školama, odgajati obrazovanu glazbenu publiku, što podrazumijeva upoznavanje glazbene literature, odlaske na koncerte i snažan razvoj glazbenog ukusa, te stjecanje sviračkih vještina na različitim glazbenim instrumentima, imajući u vidu kako se od svih učenika ne može očekivati da postanu glazbeni virtuozni (Radoš, 2010). Za realizaciju navedenih sadržaja predviđena su 4 sata različite glazbene nastave tjedno u prvom razredu, pa sve do 8 sati nastave tjedno u završnom razredu (MZOŠ, 2006), što je sasvim dovoljno. Međutim, širi je utjecaj ovih škola na formiranje glazbenih preferencija populacije ograničen, obzirom da ih pohađa relativno mali broj učenika – prema podacima Državnog zavoda za statistiku od 334 070 učenika hrvatskih osnovnih škola na početku školske godine 2012./2013., samo je 16 396 ili oko 4,9% pohađalo osnovne glazbene škole (DZS, 2013.).

Od učenika koji nakon osnovne upišu srednju glazbenu školu, očekuje se da posjeduju formiran glazbeni ukus, čiji su bitan dio preferencije prema umjetničkoj glazbi, najvećim djelom klasičnoj. Nadalje se očekuje da se te preferencije tijekom glazbenog školovanja, daljnjim upoznavanjem, slušanjem i izvođenjem umjetničke glazbe, još snažnije razviju. S druge strane, obzirom da se učenici svakodnevno susreću s različitim popularnim glazbenim vrstama, njihove glazbene sklonosti vjerojatno su dobrim djelom usmjerene i prema toj glazbi, te one vjerojatno imaju i određena karakteristična obilježja sredina iz kojih učenici dolaze.

Polazeći od LeBlancovog modela glazbenih preferencija i uvažavajući karakteristike i specifičnosti ispitanika, adolescenata, učenika prvog i četvrtog razreda srednje glazbene škole koji predstavljaju uzorak u provedenom istraživanju, te uzimajući u obzir rezultate ranije navedenih istraživanja, u ovom se radu krenulo od pretpostavke o postojanju razlika u glazbenim preferencijama učenika srednje glazbene škole obzirom na njihovu dob (razred koji polaze), rod, stupanj obrazovanosti roditelja i mjesto stanovanja.

Cilj i problemi istraživanja

Osnovni je cilj ovog istraživanja utvrditi glazbene preferencije učenika prvog i četvrtog razreda srednje glazbene škole u odnosu na njihovu dob, rod, stupanj obrazovanosti roditelja i mjesto stanovanja, te ukazati na eventualne uočene razlike, odnosno na to kako se glazbene preferencije mijenjaju tijekom glazbenog obrazovanja. Definirane su hipoteze:

1. Učenici četvrtog razreda iskazuju veću sklonost umjetničkim glazbenim vrstama – klasici i jazzu, od učenika prvog razreda.
2. Učenici, više nego učenice, iskazuju veću sklonost prema intenzivnijoj glazbi bržeg tempa i ritma – rocku, heavy metalu, hip-hopu i rapu, od učenica.
3. Učenici čiji su roditelji visokoobrazovani, skloniji su „urbanim“ vrstama glazbe: klasici, jazzu, rocku, bluesu, popu i glazbi drugih kultura.
4. Učenici koji stanuju u mjestu školovanja preferiraju različite glazbene vrste od učenika iz manjih mjesta.

Uzorak i metoda

U istraživanju koje je provedeno na prigodnom uzorku učenika srednjih glazbenih škola u Bjelovaru, Križevcima, Varaždinu i Zagrebu (glazbena škola *Blagoje Bersa*), sudjelovalo je 134 učenika prvog i četvrtog razreda (tablica 1).

Tablica 1. Struktura uzorka prema školi, razredu i rodu

Srednja glazbena škola	svi	1. razr.	4. razr.	m	ž
Bjelovar, G. Š. V. Lisinskog	23	14	9	10	13
Križevci, G. Š. A. Štrige	16	10	6	7	9
Glazbena škola u Varaždinu	72	39	33	40	32
Zagreb, G. Š. B. Bersa	23	12	11	6	17
Ukupno:	134	(56%) 75	(44%) 59	(47%) 63	(53%) 71

Istraživanje je bilo dobrovoljno i anonimno. Provedeno je grupno, tijekom školske godine 2012./2013., nakon dogovora s ravnateljima navedenih škola, te nakon što su za sudjelovanje u istraživanju suglasnost dali učenici i njihovi roditelji. Zadatak je ispitanika bio da, nakon dobivenih uputa, odgovore na pitanja iz anketnog upitnika zaokruživanjem odgovarajućeg slova kod pitanja dvostrukog ili višestrukog izbora, odnosno broja na skali procjene, te odgovore na pitanje otvorenog tipa.

Upitnik „Preferencije učenika glazbene škole prema različitim vrstama glazbe“, sastavljen je posebno za ovo istraživanje. Sastoji se od dva dijela. U prvom su postavljena opća pitanja o dobi, rodu, završenoj školi roditelja i mjestu stanovanja. Drugi dio upitnika sadrži šesnaest čestica koje ispituju preferencije prema glazbenim vrstama na skali procjene Likertova tipa od pet stupnjeva, od: 1 = *uopće mi se ne sviđa* do 5 = *u potpunosti mi se sviđa*. Dobiveni koeficijent pouzdanosti skala (α), iznosi prihvatljivih 0,68.

Varijable dobi (razred koji ispitanici pohađaju: prvi, odnosno, četvrti; roda, stupnja obrazovanosti roditelja učenika (završena osnovna i srednja škola pokazatelj su nižeg obrazovnog statusa; viša škola, fakultet, magisterij i doktorat pokazatelj su višeg obrazovnog statusa roditelja) i mjesta stanovanja (u i izvan mjesta školovanja) – predstavljale su u ovom istraživanju nezavisne varijable, te se promatrao njihov odnos sa zavisnom varijablom – učeničke glazbene preferencije.

Dobiveni rezultati obrađeni su statističkim programom SPSS, korištena je deskriptivna statistika, a proveden je i t-test značajnosti razlika aritmetičkih sredina za nezavisne uzorke.

Rezultati

Prvom hipotezom pretpostavljeno je kako se učenici četvrtog razreda srednje glazbene škole razlikuju u glazbenim preferencijama od učenika prvog razreda srednje glazbene škole, jer su skloniji umjetničkim glazbenim vrstama – klasiци i jazzu, od mlađih učenika (tablica 2).

Dobivene aritmetičke sredine podataka o učeničkim preferencijama glazbenih vrsta s obzirom na razred koji polaze, testirane su t-testom. Učenici četvrtog razreda su u odnosu na učenike prvog razreda iskazali veći stupanj svidanja prema glazbi drugih kultura ($t = 2,835$; $p < 0,01$), te prema klasičnoj glazbi ($t = 2,087$; $p < 0,04$). Postavljena hipoteza stoga je prihvaćena u dijelu u kojem se predviđaju veće sklonosti starijih učenika prema klasičnoj glazbi u odnosu na mlađe. Iz tablice 2 može se, osim navedenog, iščitati i nešto veća sklonost starijih učenika jazzu i izvornoj narodnoj glazbi, premda se tu, iako je za jazz glazbu bilo očekivano – nije pokazala statistički značajna razlika.

Iskazane razlike najvjerojatnije su rezultat većeg broja godina kako glazbenog, tako i općeg obrazovanja starijih učenika, te njihovog boljeg poznavanja glazbe, što im daje mogućnost boljeg razumijevanja iskazanih vrsta preferirane glazbe.

Drugom hipotezom pretpostavljeno je kako se učenici srednje glazbene škole razlikuju u glazbenim preferencijama od učenika srednje glazbene škole, jer pokazuju

Tablica 2. Glazbene preferencije učenika prvog i četvrtog razreda srednje glazbene škole (masno su otisnute vrste za koje su dobivene dobne razlike)

Vrsta glazbe	Razred	N	M	SD
Jazz glazba	prvi	75	3,77	1,047
	četvrti	59	3,98	,881
Narodna glazba (izvorna)	prvi	75	2,59	1,152
	četvrti	59	2,92	1,222
Klasična glazba	prvi	75	4,33	,827
	četvrti	59	4,61	,670
Glazba drugih kultura	prvi	75	2,79	1,189
	četvrti	59	3,32	,937
Popularna glazba	prvi	75	3,73	1,223
	četvrti	59	3,71	,984
Rock glazba	prvi	75	4,24	1,038
	četvrti	59	4,22	,892
Blues glazba	prvi	75	3,57	1,164
	četvrti	59	3,54	1,056
Hip hop glazba	prvi	75	2,63	1,136
	četvrti	59	2,73	1,048
Heavy metal	prvi	75	2,36	1,512
	četvrti	59	2,27	1,324
Novokomponirana glazba („cajke“)	prvi	75	1,53	,963
	četvrti	59	1,51	,878
Elektronska glazba	prvi	75	2,51	1,267
	četvrti	59	2,69	1,087
Rap glazba	prvi	75	2,24	,970
	četvrti	59	2,34	1,077
Domaća zabavna glazba	prvi	75	2,80	1,385
	četvrti	59	2,81	1,181
Funk glazba	Prvi	75	2,79	1,142
	četvrti	59	2,88	1,233
Country glazba	prvi	75	3,21	1,082
	četvrti	59	3,03	,999
Musical	prvi	75	3,71	1,037
	četvrti	59	3,85	,962

veću sklonost prema intenzivnijoj glazbi bržeg tempa i ritma – rocku, heavy metalu, hip-hopu i rapu od učenica (tablica 3).

Učenici su u svojim procjenama iskazali veći stupanj sviđanja prema funk glazbi nego učenice ($t = 3,155$; $p < 0,01$), te prema blues glazbi ($t = 2,493$; $p < 0,02$). Učenice su pak u svojim procjenama iskazale veći stupanj sviđanja prema mjuziklu ($t = 4,092$; $p < 0,001$), glazbi drugih kultura ($t = 4,003$; $p < 0,001$), klasičnoj glazbi ($t = 3,678$; $p < 0,001$) i popularnoj glazbi ($t = 2,789$; $p < 0,01$). Za dobivene rezultate ne može se reći da predstavljaju iznenađenje, ali s obzirom na postavljenu hipotezu i očekivanu

Tablica 3. Glazbene preferencije učenika i učenica srednje glazbene škole (masno su otisnute vrste za koje su dobivene rodne razlike)

Vrsta glazbe	Rod	N	M	SD
Jazz glazba	m	63	3,97	1,047
	ž	71	3,77	,913
Narodna glazba (izvorna)	m	63	2,79	1,207
	ž	71	2,68	1,181
Klasična glazba	m	63	4,21	,864
	ž	71	4,68	,604
Glazba drugih kultura	m	63	2,63	1,112
	ž	71	3,37	1,003
Popularna glazba	m	63	3,44	1,188
	ž	71	3,97	1,000
Rock glazba	m	63	4,27	1,066
	ž	71	4,20	,888
Blues glazba	m	63	3,81	1,134
	ž	71	3,34	1,055
Hip hop glazba	m	63	2,75	1,191
	ž	71	2,61	1,007
Heavy metal	m	63	2,51	1,501
	ž	71	2,15	1,349
Novokomponirana glazba („cajke“)	m	63	1,62	,958
	ž	71	1,44	,890
Elektronska glazba	m	63	2,63	1,209
	ž	71	2,55	1,188
Rap glazba	m	63	2,37	1,140
	ž	71	2,21	,893
Domaća zabavna glazba	m	63	2,92	1,299
	ž	71	2,70	1,292
Funk glazba	m	63	3,16	1,208
	ž	71	2,54	1,080
Country glazba	m	63	3,27	1,050
	ž	71	3,01	1,035
Musical	m	63	3,41	1,042
	ž	71	4,08	,858

razliku u sklonostima prema rocku, heavy metalu, hip-hopu i rapu u korist učenika, nije se utvrdila statistički značajna razlika, pa se hipoteza ne prihvaća.

Odsustvo većih razlika u iskazanim preferencijama prema rocku, heavy metalu, hip-hopu i rapu s obzirom na rod ispitanika, može se tumačiti određenim karakteristikama ovih glazbenih vrsta koje su u svom izrazu, primjerice bržem tempu, velikoj glasnoći izvođenja ili sadržaju tekstova, očigledno bliske senzibilitetu adolescenata

oba roda. S druge strane, čini se kako mjuzikl, glazba drugih kultura, klasična glazba i pop više odgovaraju senzibilitetu učenika, dok ritamske specifičnosti funka i spontanost bluesa više odgovaraju senzibilitetu učenika.

Trećom je hipotezom pretpostavljeno postojanje razlike u glazbenim preferencijama učenika obzirom na obrazovanje njihovih roditelja, na način da su učenici srednje glazbene škole, čiji su roditelji višeg obrazovnog statusa (VŠS, VSS, Mr.sc./Dr.sc) skloniji „urbanim“ vrstama glazbe (klasici, jazzu, rocku, bluesu, popu i glazbi drugih kultura) od učenika srednje glazbene škole, čiji su roditelji nižeg obrazovnog statusa (NKV, SSS) (tablica 4).

Učenici čiji očevi imaju niži obrazovni status, svojim su procjenama iskazali veći stupanj sviđanja prema domaćoj zabavnoj glazbi ($t = 2,997$; $p < 0,01$), te prema country glazbi ($t = 2,088$; $p < 0,04$), od učenika očeva višeg obrazovnog statusa. U tablici 4 vidljiva je i njihova nešto veća sklonost prema heavy metalu, novokomponiranoj glazbi i funku, premda razlike nisu značajne.

Pokazalo se da učenici čije majke imaju viši obrazovni status iskazuju statistički značajnu veću sklonost prema klasičnoj glazbi ($t = 2,481$; $p < 0,02$), dok su učenici čije majke imaju niži obrazovni status iskazali veću prosječnu sklonost prema izvornoj narodnoj ($t = 3,284$; $p < 0,01$), domaćoj zabavnoj ($t = 3,262$; $p < 0,01$), country ($t = 2,283$; $p < 0,03$) i novokomponiranoj glazbi ($t = 1,975$; $p = 0,05$).

Postavljena hipoteza ne može se odbaciti samo u dijelu koji pretpostavlja veću sklonost prema klasičnoj glazbi učenika čije su majke višeg obrazovnog statusa. Ostale dobivene razlike pokazuju kako učenici čije su majke nižeg obrazovnog statusa, iskazuju prosječno veće sklonosti prema izvornoj narodnoj, domaćoj zabavnoj, country i novokomponiranoj glazbi, a učenici nižeg obrazovnog statusa oca, veće sklonosti prema zabavnoj i country glazbi.

Obrazovni status roditelja, kao socioekonomska karakteristika okruženja iz kojeg ispitanici dolaze, nije se ovdje, osim u većoj sklonosti prema klasičnoj glazbi kod učenika čije su majke višeg obrazovnog statusa, pokazao značajnim u tumačenju preferencija ispitanika prema „urbanim“ glazbenim vrstama (klasici, jazzu, rocku, bluesu, popu i glazbi drugih kultura). Razlog tome može se tražiti u medijskoj dostupnosti ove glazbe, ali i u glazbenom obrazovanju ispitanika, što je sve pridonijelo njihovom poznavanju i razumijevanju pomenutih glazbenih vrsta, te umanjilo značaj uloge obrazovnog statusa roditelja u preferencijama ispitanika prema promatranim glazbenim vrstama.

Četvrtom hipotezom pretpostavljeno je postojanje razlike u glazbenim preferencijama između učenika koji stanuju u mjestu školovanja, što podrazumijeva veće mjesto i učenika koji stanuju izvan mjesta školovanja, što podrazumijeva manje mjesto (tablica 5).

Tablica 4. Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole s obzirom na obrazovni status njihovih roditelja (OSR) (masno su otisnute značajne razlike)

Vrsta glazbe	OSR	Rezultati s obzirom na obrazovanje oca			Rezultati s obzirom na obrazovanje majke		
		N	M	SD	N	M	SD
Jazz glazba	viši	63	3,81	1,060	64	3,84	1,072
	niži	71	3,92	,906	70	3,89	,894
Narodna glazba (izvorna)	viši	63	2,63	1,248	64	2,39	1,149
	niži	71	2,82	1,138	70	3,04	1,148
Klasična glazba	viši	63	4,51	,801	64	4,63	,702
	niži	71	4,41	,748	70	4,30	,805
Glazba drugih kultura	viši	63	3,05	1,128	64	3,03	1,182
	niži	71	3,00	1,108	70	3,01	1,056
Popularna glazba	viši	63	3,63	1,082	64	3,69	1,067
	niži	71	3,80	1,154	70	3,76	1,173
Rock glazba	viši	63	4,16	,987	64	4,16	,996
	niži	71	4,30	,962	70	4,30	,953
Blues glazba	viši	63	3,56	1,175	64	3,48	1,182
	niži	71	3,56	1,066	70	3,63	1,052
Hip hop glazba	viši	63	2,59	1,186	64	2,63	1,215
	niži	71	2,75	1,010	70	2,71	,980
Heavy metal	viši	63	2,17	1,420	64	2,16	1,428
	niži	71	2,45	1,432	70	2,47	1,422
Novokomponirana glazba („cajke“)	viši	63	1,37	,789	64	1,36	,764
	niži	71	1,66	1,013	70	1,67	1,032
Elektronska glazba	viši	63	2,48	1,255	64	2,58	1,245
	niži	71	2,69	1,129	70	2,60	1,147
Rap glazba	viši	63	2,21	1,095	64	2,19	1,139
	niži	71	2,35	,943	70	2,37	,888
Domaća zabavna glazba	viši	63	2,46	1,268	64	2,44	1,246
	niži	71	3,11	1,248	70	3,14	1,254
Funk glazba	viši	63	2,62	1,224	64	2,70	1,268
	niži	71	3,01	1,115	70	2,94	1,089
Country glazba	viši	63	2,94	1,076	64	2,92	1,059
	niži	71	3,31	,994	70	3,33	1,003
Musical	viši	63	3,76	1,088	64	3,73	1,058
	niži	71	3,77	,929	70	3,80	,957

Učenici koji žive izvan mjesta školovanja više vole izvornu narodnu glazbu ($t = 3,756$; $p < 0,001$), heavy metal ($t = 2,462$; $p < 0,02$), funk ($t = 2,356$; $p < 0,03$), rock ($t = 2,145$; $p < 0,04$) i jazz ($t = 2,109$; $p < 0,04$), što potvrđuje četvrtu hipotezu.

Tablica 5. Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole s obzirom na mjesto njihovoga stanovanja (1 = u mjestu školovanja, 2 = izvan mjesta školovanja)

Vrsta glazbe	Mjesto stanovanja	N	M	SD
Jazz glazba	1	55	3,65	1,126
	2	79	4,01	,840
Narodna glazba (izvorna)	1	55	2,31	1,120
	2	79	3,03	1,154
Klasična glazba	1	55	4,56	,740
	2	79	4,38	,789
Glazba drugih kultura	1	55	3,11	1,149
	2	79	2,96	1,091
Popularna glazba	1	55	3,76	1,088
	2	79	3,70	1,148
Rock glazba	1	55	4,02	1,045
	2	79	4,38	,896
Blues glazba	1	55	3,36	1,112
	2	79	3,70	1,102
Hip hop glazba	1	55	2,71	1,227
	2	79	2,65	1,001
Heavy metal	1	55	1,96	1,262
	2	79	2,57	1,491
Novokomponirana glazba („cajke“)	1	55	1,38	,782
	2	79	1,62	1,004
Elektronska glazba	1	55	2,49	1,200
	2	79	2,66	1,186
Rap glazba	1	55	2,27	1,162
	2	79	2,29	,908
Domaća zabavna glazba	1	55	2,69	1,153
	2	79	2,89	1,387
Funk glazba	1	55	2,55	1,051
	2	79	3,03	1,230
Country glazba	1	55	3,04	,999
	2	79	3,20	1,079
Musical	1	55	3,75	1,126
	2	79	3,78	,915

Ako se odnos malog i velikog mjesta promatra na način koji pretpostavlja veću dostupnost i izbor, pa time i popularnost određenih glazbenih sadržaja u većem mjestu – pogotovo heavy metala, funka i jazza, čini se kako su iskazane glazbene preferencije neočekivane, no promjene koje su se posljednjih desetljeća dogodile, izjednačile su veliko i malo mjesto u informacijskom i tehničkom pogledu. Stoga se može reći da su iskazane glazbene sklonosti učenika u velikom dijelu odraz i glazbene i

kulturne tradicije pojedinog prostora, medijskog utjecaja, dostupnosti informacija, te glazbenog školovanja.

Rasprava

Provedeno istraživanje glazbenih preferencija učenika srednje glazbene škole s jedne strane, u okvirima korištene metodologije, potvrđuje nalaze ranijih istraživanja glazbenih preferencija, dok s druge strane daje doprinos novim spoznajama o ovoj problematici.

Rezultati istraživanja pokazuju kako mjuzikl, glazbu drugih kultura, klasičnu glazbu i pop više vole učenice, što se u dijelu koji se odnosi na klasiku i pop, slaže s nalazima Dobrote i Reić Ercegovac (2009.). Iskazana značajnija veća sklonost učenika prema funku i bluesu u odnosu na učenice, koja nije pronađena u drugim istraživanjima, vjerojatno se može pripisati specifičnim glazbenim interesima učenika koji pohađaju glazbenu školu. Navedeni rezultati u skladu su i s LeBlancovim modelom glazbenih preferencija (1981.), u kojem se rod nalazi na četvrtoj razini varijabli značajnih za formiranje glazbenih preferencija. Za razliku od toga, velikom usmjerenišću mladih prema popularnoj glazbi o kojoj govore May (1985.), te Dobrota i Tomić Ferić (2006.), mogu se tumačiti dobiveni rezultati prema kojima su rock, hip-hop, rap i heavy metal podjednako preferirani od strane ispitanika oba roda.

Nalazi o većoj sklonosti prema klasičnoj glazbi učenika čije su majke višeg obrazovnog statusa (Dobrota i Reić Ercegovac, 2009.), a o čemu govori i Radoš-Mirković (1998.), potvrđeni su i u ovom istraživanju na uzorku hrvatskih srednjoškolaca, učenika glazbene škole, a slažu se i s LeBlancovom modelom preferencija (1981.), gdje se obitelj kao značajan čimbenik formiranja glazbenih preferencija nalazi na osmoj razini. Na takvu ulogu obitelji upućuju i dobiveni rezultati prema kojima učenici čije su majke nižeg obrazovnog statusa iskazuju veće sklonosti prema izvornoj narodnoj, domaćoj zabavnoj, country i novokomponiranoj glazbi, a učenici nižeg obrazovnog statusa oca – prema zabavnoj i country glazbi.

Nadalje, stanovanje izvan mjesta školovanja, što se prema LeBlancovom modelu (1981.) može dijelom svrstati i na osmu (obitelj i vršnjaci) i na četvrtu (socioekonomski status) razinu, pokazalo se značajnim kod preferencija ispitanika prema izvornoj narodnoj glazbi, heavy metalu, funku, rocku i jazzu.

I dok su navedene razlike u velikoj mjeri rezultat specifičnosti roda, obitelji, glazbene i kulturne tradicije okruženja – veća preferencija starijih učenika prema glazbi drugih kultura i, što je posebno značajno za promatranu tematiku, prema klasičnoj glazbi, a što se izborom uzorka prvog i četvrtog razreda željelo provjeriti – u velikoj se mjeri može pripisati školi. Prema LeBlancovom modelu (1981.), a u tom

smjeru idu i ovdje dobiveni rezultati, veći broj godina glazbenog obrazovanja, stalan kontakt s glazbom, ali i odrastanje i sazrijevanje učenika, značajne su varijable za formiranje glazbenih preferencija.

Zaključak

Od suvremene se škole očekuje da ide ukorak s brzim društvenim i ekonomskim promjenama, te da nudi sadržaje koji će učenicima po završetku škole omogućiti uspješnost i konkurentnost na tržištu rada (Brđanović, 2012.). Od škole se također očekuje da učenike koji to žele kvalitetno pripremi za nastavak školovanja na fakultetima. U tom kontekstu zadaća je glazbene škole ponuditi učenicima zanimljive i aktualne sadržaje, upoznati ih s različitim vrstama glazbenog izričaja, među kojima i s klasičnom glazbom, poticati kvalitetu i kreativnost u glazbi, te formirati i razvijati njihov glazbeni ukus.

U glazbenim školama i dalje se uglavnom poučava klasična glazba. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na potrebu preispitivanja postojećih nastavnih programa u tim školama (MZOŠ, 2008.), u smjeru modernizacije glazbeno-pedagoške prakse. Stoga bi u nastavne programe hrvatskih glazbenih škola osim klasične glazbe, trebalo uvrstiti i druge glazbene vrste koje to svojom kvalitetom zavređuju, jer se glazbena škola treba ponašati u skladu s vremenom u kojem djeluje.

Prikazani podaci dobiveni na uzorku budućih glazbenika, čiji su iskazi o proučavanoj tematici sigurno relevantni, daju stoga osnovu za raspravu i procjenu potrebnih promjena, te pokazuju mogući smjer u kojem bi se te promjene mogle odvijati.

Literatura

- Alač, T. (2011.). Utjecaj okolinskih faktora na motivaciju učenika glazbene škole. *Tonovi*, 58(2), 42-76.
- Andreis, J. (1975.). *Povijest glazbe 1*. Zagreb: Liber, Mladost.
- Anić, V. i Goldstein, I. (1999.). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber.
- Bradley, I. (1971.). Repetition as a Factor in the Development of Musical Preferences. *Journal of Research in Music Education*, 19(3), 295-298.
- Brđanović, D. (2012.). Stavovi predmetnih nastavnika instrumenta glazbene škole o godišnjem ispitu iz sviranja instrumenta. *Život i škola*, 27(1), 177-193.
- Brđanović, D. (2013.). Glazba u 21. stoljeću – između dokolice i kiča. *Nova prisutnost*, 11(1), 89-100.
- Csikszentmihalyi, M. (2006). *Flow, očaravajuća obuzetost*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Dobrota, S. (2002.). Glazbena nastava u razrednoj nastavi. *Tonovi*, 39 (1), 67-79.
- Dobrota, S. (2012.). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet.
- Dobrota, S. i Ercegovac Reić, I. (2009.). Glazbene preferencije mladih s obzirom na neke sociodemografske varijable. *Odgovorne znanosti*, 11(2), 381-398.

- Dobrota, S. i Obradović, I. (2012.). Stavovi učenika osnovne škole prema glazbi i nastavi glazbe. *Školski vjesnik*, 61(1-2), 115-131.
- Dobrota, S. i Tomić Ferić, I. (2006.). Sociokulturalni aspekti glazbenih preferencija studentica studija za učitelje primarnog obrazovanja u Splitu. *Odgojne znanosti*, 8 (1), 263-278.
- Državni zavod za statistiku (2012.). *Osnovne škole kraj šk. g. 2010/2011. i početak šk. g. 2011/2012.* Priopćenje broj 8.1.2. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- DZS (2013.). *Priopćenje br. 8.1.2.: Osnovne škole, kraj šk. g. 2011./2012. i početak šk. g. 2012./2013.* Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Getz, R. (1966.). The Effects of Repetition on Listening Response. *Journal of Research in Music Education*, 14(3), 178-192.
- Harnoncourt, N. (2008.). *Glazba kao govor zvuka*. Zagreb: Algoritam.
- Hawkes, B. (1991.). What Are We Teaching Young Children About Music? *General Music Today*, 5(1), 8-11.
- Jugoslavenski leksikografski zavod (1974.). *Muzička enciklopedija*. Zagreb: JLZ.
- Klaić, B. (1972.). *Veliki rječnik stranih riječi*. Zagreb: Zora.
- Lamont, A. i Webb, R. (2010.). Short- and long-term musical preferences: what makes a favourite piece of music? *Psychology of Music*, 38(2), 222-241.
- LeBlanc, A. (1981.). Effects of style, tempo and performing medium on children's music preference. *Journal of Research in Music Education*, 29(2), 143-156.
- May, W. (1985.). Musical Style Preferences and Aural Discrimination Skills of Primary Grade School Children. *Journal of Research in Music Education*, 33(1), 7-22.
- Mirković-Radoš, K. (1998.). *Psihologija muzičkih sposobnosti*. Beograd: Zavod za udžbenika i nastavna sredstva.
- MZOŠ (2006.). *Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole*. Zagreb: HDGPP.
- MZOŠ (2008.). *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*. Zagreb: HDGPP.
- North, A. i Hargreaves, D. (2007.). Lifestyle correlates of musical preference: Travel, money, education, employment and health. *Psychology of Music*, 35(3), 473-497.
- Popović, A. (2006.). *Ličnost i glazbene preferencije – diplomski rad*. Zagreb: Filozofski fakultet Zagreb, Odsjek za psihologiju.
- Previšić, V. (2005.). Kurikulum suvremenog odgoja i škole: metodologija i struktura. *Pedagoški istraživanja*, 2(2), 165-173.
- Radoš, K. (2010.). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Reić Ercegovac, I. i Dobrota, S. (2011.). Povezanost između glazbenih preferencija, socio-demografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskoga modela. *Psihologijske teme*, 20(1), 47-66.
- Renthrow, P.J. i Gosling, S.D. (2003.). The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84 (6), 1236- 1256.
- Rojko, P. (2009.). Obrazovanje učitelja glazbe u svjetlu današnjih i budućih promjena u glazbenom obrazovanju. *Tonovi*, 54(2), 39-48.
- Selfhout, M.H.W., Branje, S.J.T., Bogt, T.F.M. i Meeus, W.H.J. (2009.). The role of music preferences in early adolescents' friendship formation and stability. *Journal of Adolescence*, 32 (1), 95-107.
- Šulentić Begić, J. (2009.). Glazbeni ukus učenika osnovnoškolske dobi. *Tonovi*, 53(1), 65-74.

Musical preferences of secondary music school students

Summary

Nurture of musical taste and directing musical preference towards quality music is an important task of music schools.

The theoretical model of musical preference of Albert LeBlanc, through the eight levels of processing incoming musical information, shows the hierarchy of variables important for the formation of the musical preferences of the individual. Starting from this model, this study provides some answers to the questions about the musical preferences of students of secondary music school considering their age (school grade), gender, parental education and place of residence. Differences in musical preferences between the students of the first and the fourth grade of secondary music school were also explored.

The research involved 134 students of secondary schools of music from Bjelovar, Križevci, Varaždin and Zagreb. The fourth graders vs. the first graders showed a statistically significant higher average preference for classical music and music from other cultures.

Key words: music, music school, musical preferences, students' attitudes